

AZERBAJCAN'DA TÜRKİYE İÇİN CAN ATAN BİR ŞAİR: BAHTİYAR TÜRKCANLI

Dr. Erdal KARAMAN*

ÖZET

Azerbaycan ve Türkiye arasındaki ilişkiler her bakımdan farklılık arz etmektedir. Bu münasebetler farklı tarihlerde gerçekleşen olayların tesiriyle şekillenmiştir. Bu çalışmada sözü edilen münasebetlerin, bir şairin hayatına ve eserlerine yansımış hali ele alındı. Çocuk yaşlarında babasından Türkiye hakkında bilgi alan şair Bahtiyar Türkcanlı ülkemize duyduğu sevgiyi her zaman farklı şekillerde dile getirir. Onun hayatında Türkiye kendi ülkesi kadar azizdir. Bu çalışmada, kendisiyle görüştüğümüzde, elde ettiğimiz izlenimler ve bilgiler doğrultusunda, onun Türkiye ile ilgili mülahazaları değerlendirildi.

Azerbaycan'a ilk geldiğimizde adını sık sık duyduğumuz, ismi, Türkiye'ye olan hayranlığı ile özdeşleşen şair Dr. Bahtiyar Türkcanlı'yı tanıma fırsatını, 1999 yılı ilkbaharında, Bakü'de havaların yavaş yavaş ısınmaya başladığı günlerde, yakaladık. Kendilerini, oğlu Fuat'la birlikte yaşadıkları mütevazı bir evde ziyaret ettik. Bize kapıyı, seksen yaşlarında, yüzünde tebessümü ilk bakışta fark edilen, yaşlı bir şahıs açtı. Kendisiyle konuşmaya başladığımızda bütün benliğiyle ülkemize hayran olan birisiyle karşılaştığımızı hemen hissetmiştik. Hakkında **duyduklarımızın** ne kadar doğru olduğu sohbetimiz biraz derinleşip anlatılanların gözyaşı ile desteklendiği sıralarda ortaya çıkıyordu.

Gözü yaşlı bir şairin dudaklarından dökülen sevgi ifadesi sözler, bizi, ister istemez, bu muhabbetin kaynağını sorgulamaya sevk etti. Türkiye'ye olan bu denli bir sevginin nereden geldiği, bu kadar derin bir Türkiye hayranlığının temellerinin hangi hatıralara dayandığını konuşmamız biraz yoğunlaşıp iç içe katlanmış bir bohça gibi hatıraların ardı sıra açılmaya başladığı anlarda tezahür ediyordu. Yaklaşık bir asrın yükünü omuzlarında taşıyan pirifâninin sözlerine, gözlerinden süzülen yaşlar da eşlik etmeye başlayınca bu sevginin içten gelen bir duygu olduğu hemen fark ediliyordu. Türkcanlı'nın, Türkiye sevgisinin temelleri, çocuk yaşlarında yaşadığı, bunca yıl geçmesine rağmen aklından çıkmayan hatıralara **dayanmaktadır**.

1918 yılında Rus ve Ermeni askerleri Azerbaycan'da binlerce insanı öldürmeye, yerleşim yerlerini dağıtmaya başladıkları bir dönemde buradaki soydaşlarına Anadolu'dan yardım eli uzatılır. Binlerce Azerbaycanlı kardeşinin katledilmesine "dur" demek amacıyla Türkiye'den Nuri Paşa komutasında bir ordu Azerbaycan'a gönderilir. Türkiyeli ve Azerbaycanlı askerlerden oluşan Kafkas İslam Ordusu düşmanlara hak ettikleri dersi vererek Azerbaycan'dan söküp atarlar. Nuri Paşa'nın idare ettiği orduda Bahtiyar Türkcanlı'nın babası Mehmed Tagı da vardır. Kafkas İslam ordusunda subay olarak görev yapan Tagı, ustaca ata binmesi ve keskin nişan almasıyla orduda dikkatleri üzerine celp eder. Nuri paşa komutasındaki orduda önemli başarılarla imza atan Tagı

* Qafqaz Üniversitesi, Öğretim Görevlisi

ordudaki Türklerin sevgi ve saygısını kısa sürede kazanır. Bu sevgi tek taraflı değildir. O, Azerbaycan'ın düşmanlardan temizlenmesi için yola düşen, bu uğurda canını ortaya koyan Türk askerlerine saygı duymakta, onlara beslediği muhabbeti davranışlarıyla sergilemektedir. Bu sevgiye mukabil Türk askerleri de kendisine aynı duyguları izhar ederler. Orduda ona Türklere ve Türkiye'ye olan sevgisinden dolayı Mehmet Türkcan demeye başlarlar. Bu isimle yıllardır anılagelen Mehmet Türkcan, uzun süre kendisine verilen soyadı gururla taşır. Oğlu, babasından kalan bu soyadı Türkcanlı şeklinde devam ettirir.

Sovyetler Birliği döneminde, Türkiye ile bağlantısı olan, ülkemiz hakkında duygu ve düşüncelerini ifade edenlere en ağır cezaların verildiği bir dönemde, birçok insan sürgünlere gönderilirken, birçoğu da canından olur. Bu coğrafyada ülkemizle ilgili hiçbir fikir açıkça söylenemez. Sözü edilen dönemde, aynı şekilde, Mehmet Türkcan da duygu ve düşüncelerini terennüm etmekten sakınır. 1918 yılında Türklere birlikte cephede göstermiş oldukları kahramanlıkları gizli gizli evde çocuklarına anlatır. Bu hatıraları dinleyerek büyüyen Bahtiyar Türkcanlı'nın Türkiye sevgisi her geçen gün artar. Türkiye muhabbeti uzun kış gecelerinde anlatılan doyumsuz hikâyelerle perçinleşir.

Çocuğuna, evinde Türk ordusunun 1918 yılında göstermiş olduğu kahramanlıkları coşkuyla anlatan Mehmet Tagı, savaştan kalma silahını* evinde oğlunun omzuna kor, Türk komutanların askerlere vermiş oldukları komutları vererek talim yaptırır. Uzun süre bu şekilde evlerinde gizli gizli çocuğuna yaptırmış olduğu talim, Bahtiyar Türkcanlı'nın körpe beynine nakşolur. O dönemde Türk ordusunun söylediği marşı akşamları evlerinde oğluna ezberletip bir asker gibi talim yaptıran Tagı, Türk askerlerinin kahramanlıklarını anlatmak suretiyle oğluna ülkemizi sevdirebilir. Evine gittiğimizde, ordumuzu o dönemde galeyana getiren, 1918'li yıllarda Azerbaycan'ın dağlarında yankılanan marşı makamıyla birlikte gözyaşları içerisinde söyleyen Türkcanlı, bunca yıl geçmesine rağmen tarihi marşı unutmamış. Düşmanlarına Azerbaycan'ı dar eden Mehmetçik'in söylediği marş, çocuk yaşlarındaki Bahtiyar Türkcanlı'nın hafızasına o derece işlemiş olmalı ki, bu mısraları ezberleyeli yarım asırdan fazla bir süre geçmesine rağmen hala unutmamış. Sözü ettiğimiz marşta askerlerimizin duygu ve düşünceleri şu mısralarla dile getirilir:

Kafkas dağı yol ver bize,
Biz Bakü'ye varacağız.
Babamızdan miras kalan,
Yurtları biz alacağız.
Osmanlıyız, pek şanlıyız,
Pek şanlıyız, Osmanlıyız.

Samet Paşa askerlerin pederi,
Çağırır bizi silah başı ileri.
Ay analar! Vatan size kalıyor.
Müzikler ceng havası çalıyor,
Gitmek düştü, erkeklere, erlere.
Kartal yuva yapmasın bu yerlere,
Düşman ayak basmasın bu yerlere.

* Babasından kalan bu tüfek hatıra olarak Bahtiyar Türkcanlı tarafından özenle saklanmaktadır.

Marşta hedef gösterilen Bakü, zorlu mücadelelerden sonra, düşmanların ellerinden alınır. Rus ve Ermeni askerleri, Türk birlikleri karşısında daha fazla tutunamaz. Sözü edilen savaşların olduğu Göyçay'da, Karabağ'da, Kürdemirde, Şamahı'da Kafkas İslam ordusu binlerce yiğidini toprağa verir. Bir gaye için yola düşen Türk ordusu, bu topraklarda destan yazar. Elde edilen başarı, her zaman olduğu gibi, binlerce kurban verilerek kazanılır. Azerbaycan'ın içlerine doğru yol almaya başladığınızda yol kenarlarındaki birçok isimsiz kabir, bu hakikati avazı çıktığı kadar sessiz çığlıklarıyla haykırmakta, bir dönemde, Azerbaycan'da gerçekleştirilmek istenilen menfur düşünceliyi yoldan geçenlerin kulaklarına, adeta, fısıldamaktadır. Bu mezarlar uzun süre Azerbaycan insanın ziyaret ettiği kutsal bir mekân olarak tarihteki yerini alır. Vefa örneği olan bu sevgi, birçok Azerbaycan insanı tarafından olduğu gibi Bahtiyar Türkcanlı tarafından da gösterilir. Kendi memleketinde, Şamahı, Acidere mevkiinde medfun bulunan Türk kabriyle Türkcanlı'nın ismi, adeta, özdeşleşmiştir. Küçük yaşlarında yakınları tarafından sık sık bu kabre getirilir. Bu kabrin hikâyesi defalarca kendisin anlatılır. Küçük yaşlarında büyükleriyle ziyaret ettiği kabir, daha sonra da, onun sürekli uğrayıp fatiha okuduğu muazzaz bir mekân olur. Şair, sözü edilen kabirdeki askerimize, vefa borcunu, onu her daim yeni nesillere tanıtmak için kaleme aldığı makalelerle devam ettirir. Birçok gazete ve dergide babasının da görev yaptığı Kafkas İslam ordusunun başarılarını Türk askerlerin göstermiş oldukları fedakârlıkları coşkuyla anlatır. Sözü edilen çalışmalarda, yeni nesillere, iki devletin zor zamanlarda nasıl birlik ve beraberlik sergilediklerini ortaya koyar.

Her fırsatta ülkemizle ilgili yazılar kaleme alan, Türkiye sevgisini eserlerinde dile getiren Türkcanlı, Türkiye'ye olan bu muhabbetten dolayı, Sovyetler Birliği döneminde takiplere, içsiz kalmaya hatta sürgünlere gönderilmeye kadar varan cezalara duçar olur. Farklı dönemlerinde çeşitli cezai müeyyidelere maruz kalır. Türkcanlı'nın hayatı bundan dolayı sıkıntılar içerisinde geçer:

Türk ordusunun Bakü'de Ermeni ve Rus ordusuyla savaştığı bir dönemden kısa bir süre sonra, 1920 yılında, dünyaya gelen Bahtiyar Türkcanlı'nın dedesi Hacı Fethullah, Tebriz'den Şamahı'ya yerleşen Şamahı Beylerinden General Ağa Sadıkbey Kocamanbeyov'un torunlarından. Bahtiyar Türkcanlı, ilköğrenimini tamamladıktan sonra, 1939 yılında, Leningrad Devlet Üniversitesi, Tarih Bölümü'nü kaydını yaptırır. İkinci dünya savaşı çıkmasıyla birlikte orduya çağrılır. Almanların, Leningrad'ı bombaladığı sırada yıkılan bir evin enkazı altında kalır. İki ay tedavi gördükten sonra Svir çayı, Volga çayı ve Hazar denizi kanalıyla, yollarda günlerce aç ve susuz kalarak, meşakkatli bir yolculuktan sonra, Azerbaycan'a döner. İlk görev yeri Ağdam Rayon Meclisinin İcra Komitesi'ndedir. Buradaki vazifesi kâtipliktir. Daha sonra Ağdam kent mektebinde öğretmenlik ve idarecilik yapar. 1940'lı yıllarda birçok ailenin hayatına mal olan sürgün dalgasından bu aile de payını alır. Yakınları Türkiye'de olduğu için Türkcanlı'nın ailesi de yakın takibe alınır. Dedesi ninesi ve dayısı Türkiye'de bulunduğu için Türkcanlı ve ailesi de tehlikeli görülür. Haklarında sürgün fermanı imzalanır.

1942'de bir gün evlerinin kapısı çalınır, dışarı çıktıklarında birisi Rus diğeri Ermeni iki kişi kapıda görülür. Görevliler, Türkcanlı ailesine haklarında sürgün kararı çıktığını açıklarlar. Kendilerine üç gün mühlet verilir. Üç gün sonra sürgüne gönderileceklerini beyan ederler. Bu süre zarfında Türkcanlı ailesi evlerinde, ne var ne yok, her şeyi satarlar. Üç gün sonra sürgüne çıkmak üzere ailesiyle birlikte limana getirilir. Artık birkaç dakika sonra ailece en çok sevdikleri ülkelerini terk edeceklerdir.

Geminin kalkmasına birkaç dakika kala, bir görevli Türkcanlı'nın ismini anons eder. Yanlarına gelen memur, sürgün emrinin kaldırıldığını, kendilerinin af edildiğini bildirir. Bahtiyar Türkcanlı, sürgün cezasının kaldırılmasında daha önce İçişleri Bakanlığı'na verdikleri dilekçenin etkili olduğunu ifade etmektedir. Bu kararın verilmesinde felçli annesinin durumunun da göz önünde bulundurulduğunu ifade eden Türkcanlı, o dönemde sözü edilen bakanlıkta görev yapan Ağa Selim Atakişiyev'in şahsi gayretleri neticesinde karar düzeltmeye gidildiği düşünmektedir.¹

Limandan evlerine döndüklerinde kendilerini bomboş bir ev beklemektedir. Bu evde bin bir türlü sıkıntı içerisinde hayatlarını idame ettirmek zorunda kalırlar. Daha sonra 1943 yılında Tıp Fakültesi'ne girer. 1948 yılında bu fakülteyi bitiren şair, 1952 yılında Sağlık Bakanlığı'nda önemli görevlerde bulunur. 1955 yılında yapılan bir ankette sorulan "Yurt dışında yakınınız var mı?" sorusuna "Dedemin, ninemin yakınları ve dayım Türkiye'de yaşıyor." şeklinde cevap verdiği için Azerbaycan Bakanlar Şubesi'ne işe almadıkları gibi, Sağlık Bakanlığı'ndaki görevinden de uzaklaştırılır. Dört yıl boyunca işsiz kalır.

Türkcanlı de belirttiği gibi sözünü ettiğimiz kurumdaki vazifesinden uzaklaştırılmasının asıl sebebi, Türkiye'de yakınlarının, özellikle de dayısı İskender Batu'nun, bulunmasıdır. İskender Batu, Türkcanlı'nın hayatında önemli bir yere sahiptir. Türkiye ile olan münasebetleri Batu aracılığıyla devam eder.

İskender Batu, 1919 yılında Azerbaycan'dan Almanya'ya okumaya gönderilir. Azerbaycan'da yönetimin değişmesiyle bu ülkeye bir daha alınmaz. Almanya'dan Türkiye'ye gelir ve Türkiye'ye yerleşir. Azerbaycan'a da giremediği için uzun süre yakınlarına ve Azerbaycan'a hasret kalır. Batu, 1919 yılında Azerbaycan'dan ayrılırken, sanki bir daha görüşemeyeceklermiş gibi, yakınlarıyla vedalaşırlar. Kendisini yolcu etmeye gelen kız kardeşine, ülkesinden ayrılırken, üzerinde 1919 yazılı bir mendil verir. Bahtiyar Türkcanlı'nın annesi bu mendili ipekle işledikten sonra hatıra olarak saklar, yanından hiçbir zaman ayırmaz. Ölmeden önce, 1971 yılında, Türkcanlı'nın annesi, kardeş hatırası bu mendili oğluna verir. Kardeşi döndüğünde, mendili kendisine vermesini vasiyet eder. Annesi 1973 yılında vefat eder. Bahtiyar Türkcanlı, sözü edilen mendili kutsal bir emanet gibi saklar. 1976 yılında annesinin kendisine yapmış olduğu vasiyeti yerine getirme fırsatını elde eder. 1976 yılında İskender Batu Ermenistan'a gelir. Dayısının Sovyetler Birliği'ne geldiği işiten Türkcanlı, yakınlarıyla birlikte Ermenistan'a gider. Herkes dört gözle yıllardır göremedikleri İskender Batu'yu görmek için adeta yarışır. Türkcanlı, annesinin kendisine tevdi ettiği görevi yerine getirmek için sabırsızlıkla bekler. Heyecanla dayısının yanına yaklaşır annesinden kalan mendili İskender Batu'ya verir. İskender Batu, elli yedi yıl sonra kendisinin bacısına verdiği mendili hatırlar. Gözyaşları içerisinde mendili öper. Bu sırada yıllar önce kendisine hediye edilen mendilin sahibini, kız kardeşini, göz ucuyla arar. Kendisini karşılamaya gelenler arasında kardeşini göremeyince bacısının vefat ettiğini anlar. Bir taraftan yakınlarını görmenin sevincini yaşarken diğer taraftan da kardeşinin vefatı onun kalbini burkar.²

Daha sonra Azerbaycan'a gelen Batu, KGB tarafından üç saat alıkonulur. Şamahı'da iki ay kalan Batu, kendisine yapılan muamelelerden rahatsız olduğu için

¹ Kendisiyle görüştüğümüzde yaptığımız mülakattan alınmıştır.

² Bahtiyar Türkcanlı'yla görüştüğümüzde kendisinden dinlenmiştir.

burada uzun süre kalmak istemez. Kısa bir süre sonra yıllar sonra ziyarete geldiği ülkesinden geride akrabalarını bırakarak döner.

İskender Batu'nun, Türkiye'de bulunmasından dolayı işinden olan, sürgüne gönderilen Türkcanlı, kendisi doğmadan bir sene önce, Azerbaycan'dan ayrılan dayısıyla, yıllar sonra, Ermenistan'da, bu şekilde vuslat giderir. Önceleri mektuplar aracılığıyla haberleşen dayı-yeğen Ermenistan'da ilk defa yüz yüze görüşürler. Dayısından gelen mektupları bir dönemin hatırası olarak muhafaza eder. Mektuplar, Sovyet Hükümeti kontrolünde Azerbaycan'a gelmektedir. Kontrol edildiğini bilen Batu, mektuplarda yakınları hakkında bilgi vermekle yetinir. Bu şekilde yakınlarından haber alır, hasret giderir. Bir mektubunda Batu, bacısının oğluna Türkiye'den şu haberleri yazar:

Sevgili Bacıoğlu

İstanbul/Suadiya
05.021974

"Altmış yıldan beri kader birliği yapmış olduğum Ağa Cafer kardeşimin yardımı ile adresini öğrenmiş bulunmaktayım.

Biz sağ ve selametteyiz. Çocuklardan ikisi Federal Almanya'da, ikisi de Amerika Birleşik Devletlerinde çalışıyorlar. İkisi erkek ve biri kız olmak üzere üç torunumuz (neve) var. Ben dokuz yıl evvel emekliye ayrıldım.

Büyük anneyi 23.05.1952'de ve büyük babayı 30.12.1959'da kaybettik."³

Türkcanlı, uzun süre Türkiye'deki dayısıyla bu şekilde, mektuplaşarak, hasret giderir. Dayısının 1986 yılında vefat etmesiyle Türkiye'den haber alamaz.

Türkiye'ye olan sevgi ve hasret dolu duyguları çocuk yaşlarında başlayan Türkcanlı'nın bu duyguları dayısının ve yakınlarının ülkemizde olduğu dönemde daha da artar. Farklı dönemlerde Türkiye'ye olan hissiyatını, sevgisini şiirlerinde de dile getirir.

Otuz Ağustos Zafer Bayramı'nın Türkiye'de coşkuyla kutlanırken, Bahtiyar Türkcanlı da Türkiye'nin bu sevincine ortak olur. O da bir Türkiye vatandaşı gibi Mehmetçik'in düşmanı dize getirdiği günü gururla yâd eder. O günlerin unutulmayacağını dile getirirken, otuz Ağustos'un Mehmetçik'in hücum seslerinin yükseldiği, Türk'ün silahının galip geldiği gün olarak görür. "Yaşasın Türkiye Var Olsun Türkler" başlıklı şiirinde duygularını şu dizlerle dile getirir:

Türkiye, fahrimiz, ümitgahımız,
Askerin, kahraman halaskarımız.
"Otuz Ağustos, yirmi ikinci yıl"
Milletin yâdından hiç çıkan değil!
"O gün" Mehmetçik'in "hücum sesi" dir.
Türk'ün silahının galebesidir.
Yetmiş dokuz sene arkada kalmış,
"Zafer bayramı" teg ada yücelmiş,
Bugün de edilir, "Zafer Bayramı"
"Kutlu Olsun" zikreder sevenler hepsi.
Türkler, kardeşimiz, meslektaşımız,

³ Bahtiyar Türkcanlı'nın arşivinden aldığımız mektuplardan iktibas edilmiştir.

Her işte, amelde emektaşımız.
Kimin damarında Türk kanı vardır,
Bu bayram gününden, o, bahtiyardır.
Azeri Türklerinden "alkış, tebrikler!"
Yaşasın Türkiye, var olsun Türkler!

Türkiye'nin ölüm kalım mücadelesi verdiği, Mehmet Akif'in, "Kimi Hindu kimi yamyam kimi bilmem ne bela" diye nitelendirdiği Çanakkale önlerindeki düşmana, aynı tepkiyi Azerbaycan da gösterir. Dünyanın dört tarafından toplanan düşman askerleri, kafalarındaki o menfur düşünceyi icraata koymaya yeltendiklerinde, Anadolu insanının duyduğu sızının yankıları, kardeş cumhuriyette de aksini bulur. O dönemde ateş sadece düştüğü yeri, Anadolu'yu, yakmamıştır. Bu ateşin kıvılcımları Azerbaycan'ı da içine almıştır. Bu defa, Anadolu için Azerbaycan halkı seferber olur. Azerbaycan'da binlerce insan yardım için yollara dökülür, kadınlar, bileziklerini, küpelerini Çanakkale için verirken yüzlerce genç, savaşmak için Çanakkale'ye gider. Bugün onlarca Azerbaycanlı asker Çanakkale'de Mehmetçikle birlikte koyun koyuna yatmaktadır.

Dün olduğu gibi bugün de Türkiye ve Azerbaycan arasındaki kardeşlik numuneleri devam etmektedir. Vefa numunesi bu tabloları her daim görmek mümkündür. Azerbaycan ve İran arasında çıkan anlaşmazlık neticesinde iki ülke arasında gergin anlar yaşanır. Azerbaycan ve İran savaşıyla burun buruna gelir. Bu durum her geçen gün daha da tehlikeli bir hal alırken, Türkiye Azerbaycan'ın yanında olduğunu göstermek için F 16'larını Bakü'ye gönderir. Azerbaycan semalarında kalp şekli çizen Türk uçakları, Azerbaycan halkını heyecanlandırırken, birçok şaire de ilham kaynağı olur. Bu tarihi günü şairler eserlerinde dile getirirler. Bu şairlerden birisi de Bahtiyar Türkcanlı'dır. O, bir şiirinde İran'ın yapmış olduğu fiilleri şu mısralarla tasvip etmediğini dile getirirken, Türkiye'nin ve Azerbaycan'ın bir millet olduğunu belirtir:

Müslüman ülkesi, komşumuz İran,
Dilinde hadisler, elinde Kur'an
Yâdından çıkarmış, Müslümanlığı,
Yakın komşuluğu, mihribanlığı,
Akla sığmayacak hülyalara daldı.
Zor, gelebilmesin nümayiş etti.
Hazarda geçerek serhat hattını,
Beynelhalk kanununun aşır haddini,
Kırıcı teyyarelerle cövlan ettiler,
Sanki düşman olan memleketteler.

Onu durdurmadı ne insaf, vicdan
Böyle düşman sayak hareketiyle.
İslam'a yakışmaz "şecaatle"
Düşman Ermeni'ye ferah verildi,
Sanki şarap dolu kadeh verildi.
Zor etmemelidir heç vakit, heç zaman
Müslüman olana heç bir müslüman

İran'ın bu işi gözlenilmezdi.
Bir ülke, bir devlet buna dözmedi.
İran'dan gelen bu yersiz azarlar,
Türkler varlıklarını tez gösterdiler,
Dünyaya böyle bir haber verdiler:
"Türkler Azeriler bir millettiler.
İran hücum etse Azerbaycan'a,
Türk'ün ordusuyla yüzleşecektir.
Kusrunu anlayıp mukassir yağı,
Yurdu yuvasına çekilecektir."

Türkiye'nin, Azerbaycan'la ilgili yapmış olduğu açıklamalara çok sevinen Bahtiyar Türkcanlı, İran'ın bu beyanatlardan sonra yurduna yuvasına döneceğini dile getirir. Azerbaycan'ın yanında olduğunu gösteren Türkiye, bunu, uçaklarını Bakü'ye göndermek suretiyle gösterir. Türkcanlı, Türkiye'nin yapmış olduğu kardeşlik numunesi bu davranıştan çok memnun olur. Uçakların Bakü semalarında görünmesi onu heyecanlandırır. Türkcanlı, Azatlık Meydanı'nda toplanan halkın sevinç çığlıklarını, göstermiş oldukları heyecanı, "Dalgası çiçekler, damlası nergis" diye nitelendirirken uçakların gösterisinden genç yaşlı herkesin göğsünün kabardığını dile getirir. "Türk Yıldızları" başlıklı şiirinde şair duygularını şöyle anlatır:

Azaldık meydanı, milyonlarla insan,
Hepsi iftiharlı, sevinçli, hayran.
Meydan izdihamlı, meydan bir deniz,
Dalgası çiçekler, damlası nergis.
Görünüp, gösterip, peyda olan dek,
Bakü semasında Türk uçakları.
Milletin fahrden oldu sevincek,
Yaşlısı, genci, hem de çocukları.
"Yıldızlar" gâh kalkar gâh inerler,
Çizerek havada "yürek sembolü",
İnsanlar bu "jestten" çok sevindiler.
Edende nümayiş pilotlar rolün,
Pilotaj yapanda "Türk Yıldızları",
Millet oğlanları, millet kızları,
"Aferin" "Merhaba" kışkırıldılar.
"Sağ olun!", "Var olun!" diye haykırdılar.
Uçakları süren Türk pilotları!
Büyük Türk dünyası patriotları!
Kardeş Türkiye'ye selam yetirin!
En ülvi, en aziz kelimeler yetirin!
Azer Türkünden "Alkış!", "Tebrikler!",
Yaşasın Türkiye, var olsun Türkler!

Türklerin, Azerbaycan'ın yardımına koşması, zor anlarında buradaki soydaşlarını yalnız bırakmaması, birçok insanın kalbine muhabbet tohumu eker. Bahtiyar Türkcanlı

bunlardan sadece birisidir. Türk ordusunun Azerbaycan'a geldiği zaman dünyada olmayan, fakat daha sonra ordumuzun başarılarını yakınlarından işiten şair, Türkiye'ye derinden bir hayranlık duymaya başlar. Yıllar sonra bu sevgi yediverenler gibi yümünlü ve bereketli olur. Türkiye sevgisi dalga dalga Azerbaycan'da insanların kalbindeki yerini alır. Vefa numunesi buna benzer hadiseler hiçbir zaman bu coğrafyada yabana atılmaz. Aradan uzun zaman geçse de, sonraki nesiller, Türkleri görmedikleri halde, içten içe ülkemize olan muhabbetlerini devam ettirirler. Bir dönemde bu sevgi kalplerden sökülüp atılmaya, bu muhabbete pranga vurulmaya çalışılsa da kalplerdeki sevgiye hükmedilemez.

Bu çalışmayı hazırlarken sık sık Bahtiyar TÜRKCANLI'yı arayıp bazı tarihleri teyit ettiriyorduk. Kendisi de makalenin bir an evvel tamamlanıp Türkiye'de basılmasını arzu ediyordu. Onun için Türkiye'de kendisi hakkında bir makale çıkması büyük bir mutluluktur. Kendisiyle görüştüğümüzde "Bakalım hakkımda neler yazacaksın?" diye sürekli soruyor ve ne yazacaklarımı merak ediyordu. Bir gün evini aradık. Telefona kimse çıkmadı. Üst üste birkaç kez telefon ettiyse de telefona çıkan olmadı. Aynı gün, 04.01.2005 tarihinde saat 15.30'da bu makale üzerinde çalışırken bu defa bizim telefon çalmaya başladı. Telefonun diğer ucunda Bahtiyar Bey'in tanıdıklarından birisi vardı. Kendisiyle biraz konuştuktan sonra Bahtiyar Bey'in bir hafta önce vefat ettiğini söyledi. Tek başına kaldığı evinde hakka yürüdüğünü haber verdi. Çalışmanın bu şekilde tamamlanacağını hiç aklımıza gelmezdi. Makaleyi kendisine göstermeye ömrü vefa etmedi. Kendisine Allah'tan rahmet diliyoruz.